

Monika Kozłowska-Adamczak

Kazimierz Wielki University in Bydgoszcz, Institute of Geography

Przemiany przestrzeni turystycznej Gródka Krajeńskiego w okresie ostatniego 50-lecia (od końca lat 60. XX wieku)

Development of tourism space of Gródek Krajeński during the last 50 years
(from the 60s of the 20th century)

Abstract. Gródek Krajeński is located at Lake Stryjewo (also called Lake Stryjewskie) in the western part of the Krajna region. Apart from data obtained from surveys, the author gained full access to documents, analysis of which allowed for the reconstruction of how the first holiday resorts were established. The research showed that resorts were set up in the 60s and the 80s of the 20th century, when social tourism was well developed in Poland (for instance in Gródek Krajeński). The paper attempts to demonstrate the development process of Krajna tourism space in the context of Gródek Krajeński and, in particular, how the space has gradually undergone transformation and the accommodation resorts become private in the last 50 years.

Key words: Krajna region, social tourism, tourist traffic

Wprowadzenie

Czynnikiem, który doprowadził do pojawienia się pierwszych obiektów wypoczynku zbiorowego (szczególnie ośrodków wczasowych i wypoczynkowych) w atrakcyjnych pod względem przyrodniczym miejscach Krajny stały się, zgodnie z tezą R. Szkupa (2003), pierwsze przyjazdy mieszkańców miast (np. z Bydgoszczy, Poznania czy Warszawy) w celu odwiedzenia najbliższych krewnych w regionie oraz krótkie pobyty związane z grzybobraniem, wędkarstwem oraz plażowaniem na brzegach okolicznych

rzek i jezior. Opinię tą potwierdzają wyniki badań ankietowych autorki (będące przedmiotem innego opracowania) przeprowadzone w latach 2009-2010 wśród osób odwiedzających Krajnę¹.

¹ Przeprowadzone w latach 2009-2010 badania ankietowe dowodzą, że szczególnie dla turystów, którzy do regionu badawczego przyjeżdżają po raz kolejny (niektórzy regularnie nawet od kilku lub kilkunastu lat) ogromne znaczenie odgrywają walory przyrodnicze Pojezierza Krajeńskiego oraz cisza i spokój. Te zaś umożliwiają osobom odwiedzającym Krajnę czerpanie maksymalnych korzyści z walorów

Warto podkreślić, że zwłaszcza w dobie Polski Ludowej (już na przełomie lat 50. i 60. XX wieku) pojezierza stanowiły największą rezerwę terenów turystycznych kraju i uważane były za miejsca, które w przyszłości umożliwiłyby przyjęcie dużej liczby tych turystów, nie znajdujących w owym czasie korzystnych warunków wypoczynku w nadmiernie zagęszczonym pasie nadmorskim i w górach (Rogalewska, 1971). W ten sposób stopniowo zaczęła rozwijać się turystyka socjalna na polskich pojezierzach. Organizacja turystyki wypoczynkowej na tym obszarze (skierowanej głównie do pracowników ówczesnych przedsiębiorstw państwowych) oparta była na modelu wczasów rodzinnych, realizowanych w rozbudowanej bazie zbiorowego wypoczynku (np. domach wypoczynkowych i ośrodkach wczasowych, sanatoriach czy ośrodkach campingowych, itd.) należącej w tamtym czasie zarówno do państwowych zakładów pracy, jak i Funduszu Wczasów Pracowniczych (FWP).

Cel i metody badań

Niniejsze opracowanie ma na celu zobrazowanie przekształceń przestrzeni turystycznej Krajny w okresie ostatniego pięćdziesięciolecia. Głównym założeniem badawczym jest więc próba ukazania na przykładzie

turystycznych poszczególnych miejscowości stających się współczesnymi centrami recepcji wypoczynkowego ruchu turystycznego, zarówno wakacyjno-urlopowego, weekendowego i świątecznego na łonie natury (Kozłowska-Adamczak 2009-2010).

Gródka Krajeńskiego, na ile transformacja ustrojowa Polski z początku lat 90. XX wieku i związany z nią proces restrukturyzacji państwowej bazy wczasowej (zbudowanej w latach 1960-1989), miały wpływ na przekształcenia przestrzenne dzisiejszych obszarów nadwodnych Krajny oraz na rozwój współczesnej turystyki wypoczynkowej w tym regionie. Turystyki, która w dzisiejszych czasach rządzi się prawami konkurencyjności rynku turystycznego, tak odmiennymi od zasad panujących w dobie rozwoju turystyki socjalnej Polski Ludowej.

Do charakterystyki przemian przestrzeni turystycznej Gródka Krajeńskiego (gmina miejsko-wiejska Łobżenica w powiecie pilskim, w woj. wielkopolskim) wykorzystano materiały pochodzące z inwentaryzacji terenowej przeprowadzonej w tej miejscowości. Dodatkowo uwzględniono dane i informacje pozyskane w wyniku dogłębnej kwerendy dokumentów zawartych m.in. w skorowidzu działek i parcel dla wsi Dźwierszno Małe (1962) czy rejestru gruntów gromady Dźwierszno Małe (1962), które zdeponowane były w:

- komórce organizacyjnej zajmującej się gospodarką przestrzenną, inwestycjami i zamówieniami publicznymi w Urzędzie Miejskim w Łobżenicy,
- oddziale terenowym Referatu Powiatowego Ośrodka Dokumentacji Geodezyjnej i Kartograficznej w Pile z siedzibą w Wyrzysku.

Do analizy wykorzystano ponadto: 1) wyniki badań ankietowych przeprowadzonych w latach 2009-2010

wśród osób odwiedzających² Gródek Krajeński oraz 2) pojedyncze wywiady z właścicielami obiektów indywidualnego zakwaterowania (tj. prywatnych domków letniskowych) i gospodarzami pozostałych jeszcze na terenie Gródka nielicznych sezonowych obiektów zbiorowego zakwaterowania. Do ostatnich z wymienionych, według klasyfikacji A. Jagusiewicza (2002, s. 35-36), zaliczyć należy: małe ośrodki wypoczynkowe (m.in. pracowniczy ośrodek P.P.H. „Zelan” z siedzibą w Nakle n/Notecią), stały obóz młodzieżowy Klubu Sportowego „Energetyk” (sekcji kajakowej) z Poznania oraz współczesną harcerską stanicę turystyczną Komendy Hufca ZHP (sekcja wodna) w Nakle n/Notecią.

Rozwój przestrzeni wypoczynkowej Gródka Krajeńskiego

Interesującym przykładem współczesnego miejsca recepcji ruchu turystycznego na Krajnie, legitymującego się głęboko zakorzenioną tradycją wypoczynku pobytowego nad wodą jeszcze z okresu rozwoju turystyki socjalnej w Polsce, jest Gródek Krajeński, zlokalizowany w zachodnim sektorze regionu. To niewielka enklawa turystyczna

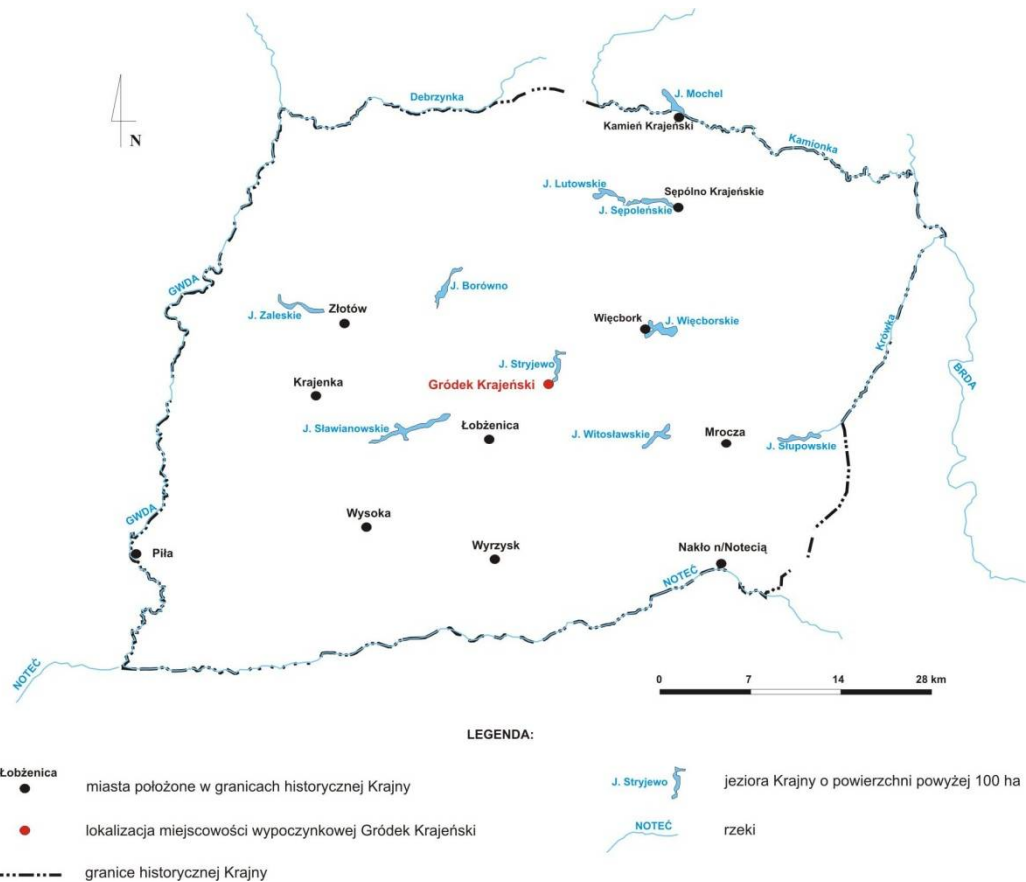
w granicach sołectwa Dźwierszno Małe. Położona jest z dala od dużych osiedli ludzkich, w głębi lasu nad brzegiem jeziora Stryjewe (Stryjowskie) będącego, zgodnie z danymi A. Choińskiego (2006), jednym z największych pod względem powierzchni (151,2 ha) i najgłębszych (głębokość max. 16,4 m) akwenów wodnych Krajny (Ryc. 1). Jak wskazują przeprowadzone badania głównym i dominującym rodzajem turystyki tego miejsca już od końca lat 60. XX wieku jest turystyka wypoczynkowa zapoczątkowana przez gestorów z Poznania i Nakła n/Notecią.

Atrakcyjne położenie Gródka Krajeńskiego w krajobrazie młodoglacjalnym Pojezierza Krajeńskiego stało się główną przyczyną rozwoju w tym miejscu pod koniec lat 60. XX wieku form turystyki wypoczynkowej (zwłaszcza turystyki pobytowej) oraz kwalifikowanej (turystyki wodnej – głównie żeglarstwa i kajakarstwa). Były one związane z pierwszymi organizowanymi sezonowo w tym miejscu obozami i koloniami dla dzieci i młodzieży. Szczególnego znaczenia w tym względzie odegrała działalność Komendy Hufca ZHP (sekcja wodna) w Nakle n/Notecią, która już od 1966 roku użytkowała teren nadwodny jeziora, przeznaczony pod powstały na przełomie lat 60. i 70. XX wieku Harcerski Ośrodek Szkoleniowo-Wypoczynkowy³. Ogromne znaczenie do dnia dzisiejszego, w propagowaniu turystyki wodnej, ma także Klub Sportowy „Energetyk” z Poznania (sekcja kajakowa), który aż do drugiej połowy 2003 r. posiadał w zarządzie i użytkowaniu wieczystym teren

² Wykorzystane w niniejszym artykule badania ankietowe wśród osób przyjeżdżających turystycznie do Gródka Krajeńskiego są integralną częścią przeprowadzonych w latach 2009-2010 rozległych badań ankietowych wśród osób odwiedzających region historycznej Krajny. Zebrany w ten sposób materiał pierwotny wykorzystany został, przez autorkę niniejszego artykułu, przy opracowaniu rozprawy doktorskiej pt. „Przestrzeń turystyczna Krajny” powstającej w Instytucie Geografii Miast i Turyzmu Uniwersytetu Łódzkiego.

³ Niestety w latach 90. XX wieku Harcerski Ośrodek Szkoleniowo-Wypoczynkowy w Gródku Krajeńskim mocno podupadł.

rekreacyjno-wypoczynkowy nad samym brzegiem jeziora, a następnie z dniem 27.XI.2003 r. stał się prawnym właścicielem nieruchomości (m.in. *Skorowidz działek... 1962, Rejestr gruntów... 1962*).

Ryc. 1. Położenie Gródka Krajeńskiego na tle historycznej Krajny (opracowanie własne)

Tuż po II wojnie światowej, teren dzisiejszego Gródka Krajeńskiego stanowił własność prywatną okolicznych rolników, którzy uprawiali w tym miejscu rolę. Dopiero w drugiej połowie lat 60. XX wieku, na podstawie umowy kupna-sprzedaży z dnia 27.X.1969 r. Skarb Państwa reprezentowany przez ówczesne Prezydium Powiatowej Rady Narodowej w Wyrzysku w zarządzie Powiatowego Komitetu Kultury Fizycznej i Turystyki nabył pierwsze grunty rolne od osoby prywatnej pod rozbudowę mającego powstać w tym miejscu ośrodka

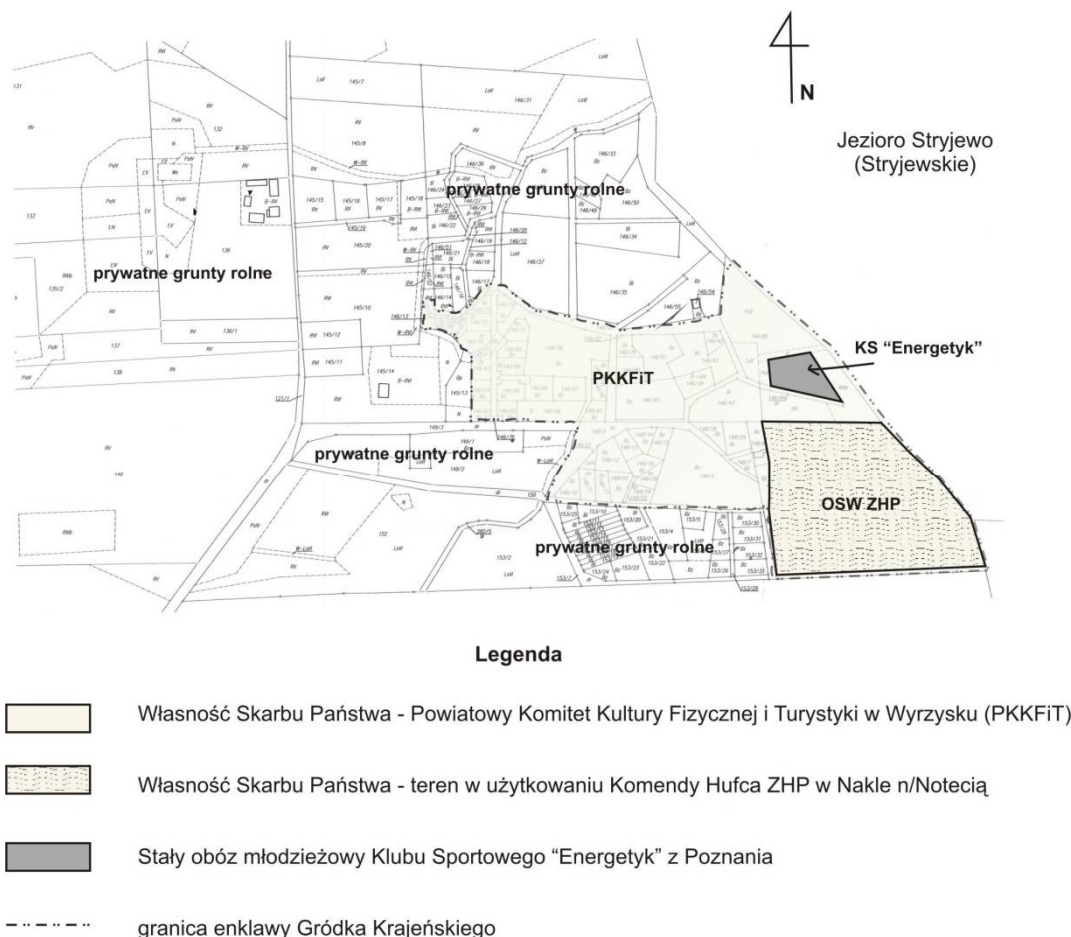
wypoczynkowego „Gródek Krajeński” (Ryc. 2).

Jeszcze do ok. 1974 r. trwało dokupywanie lub wywłaszczanie od okolicznych rolników kolejnych działek rolnych i leśnych⁴, które były niezbędne

⁴ Było to możliwe m.in. dzięki powołaniu się na decyzję Wydziału Rolnictwa i Leśnictwa Prezydium Powiatowej Rady Narodowej w Wyrzysku z dnia 30.IX.1973 r. zezwalającej na przeznaczenie gruntów rolnych i leśnych na cele nierolnicze i nieleśne stwierdzając, że przeznaczenie terenu jest zgodne z planem zagospodarowania przestrzennego Łobżenicy.

do powiększenia areалу nieruchomości i rozbudowy wspomnianego ośrodka wypoczynkowego zgodnie z założeniami ówczesnego planu zagospodarowania przestrzennego Łobżenicy. Z dniem 1.VIII.1975 roku na mocy decyzji Wojewody Piłskiego z 30.VII.1975 roku nieruchomość i majątek

został przekazany Naczelnikowi Miasta i Gminy Wyrzysk (po zlikwidowanym Urzędzie Powiatowym w Wyrzysku), zaś na początku lat 90. XX wieku decyzją Wojewody Piłskiego z 29.VII.1991 roku własność nieruchomości przeszła z mocy prawa nieodpłatnie w poczet Miasta i Gminy Łobżenica.

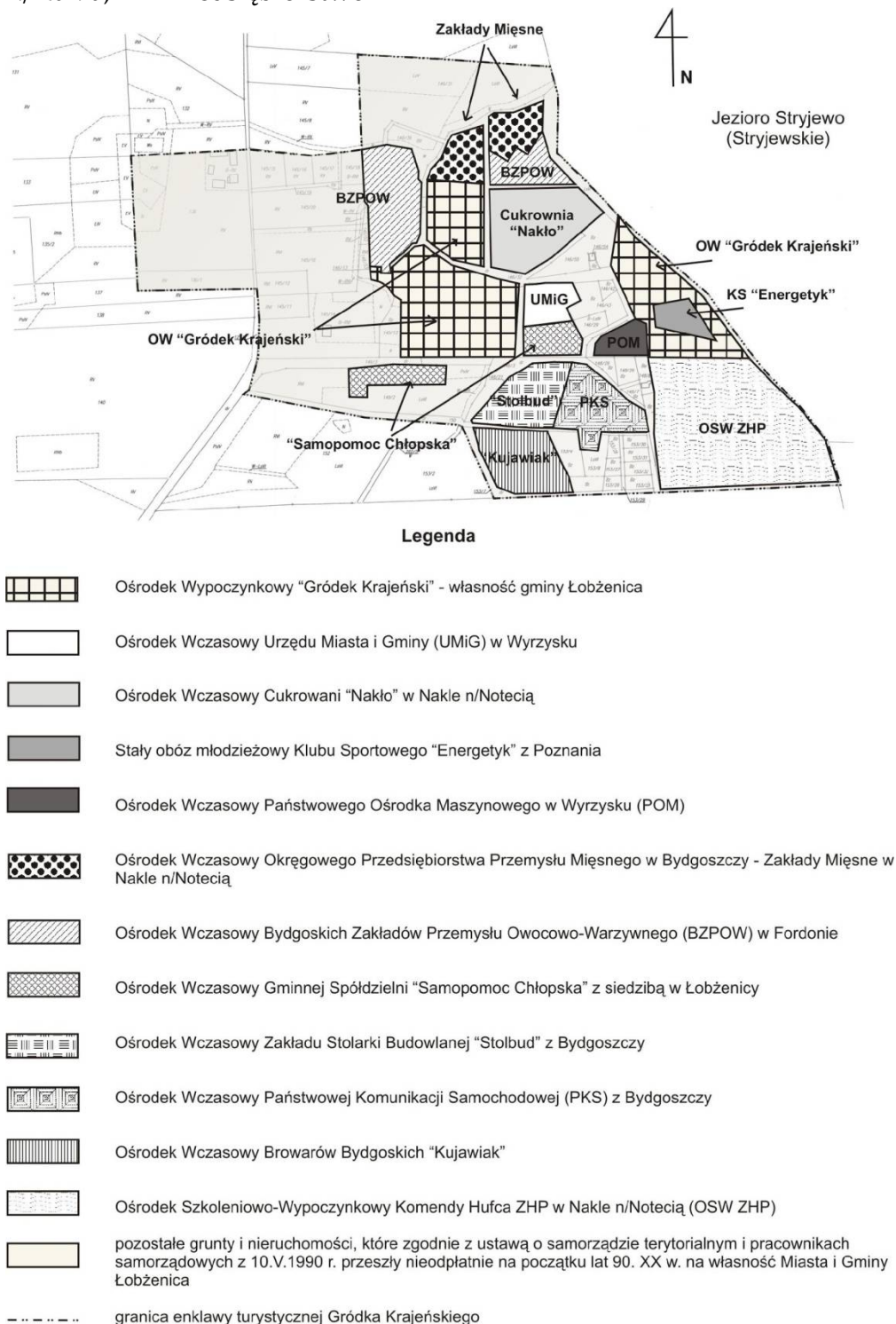
Ryc. 2. Przestrzeń turystyczna Gródka Krajeńskiego wg stanu z końca lat 60. XX wieku (opracowanie własne na podstawie *Rejestru gruntów...*, 1962, *Skorowidzu działek...*, 1962, dokumentów nieruchomości oraz *Wyrysu mapy ewidencyjnej w skali 1:2000 obrębu ewidencyjnego Dźwierzszno Małe*, 2010).

Przez ponad 30 lat, aż do momentu rozpoczęcia w Polsce procesu prywatyzacji i zmian własnościowych (wynikających w ówczesnym czasie m.in. z zapisów ustawy z dnia 13.VII.1990 roku o prywatyzacji przedsiębiorstw państwowych – Dz.U. z 1990 roku, nr 51, poz. 298) grunty i nieruchomości Gródka Krajeńskiego należały do Skarbu Państwa. Jednakże w

szczyście rozwoju turystyki społecznej (szczególnie na przestrzeni lat 1960-1980), dzięki możliwości dzierżawy gruntów o funkcji turystycznej lub wzięcia ich w użytkowanie wieczyste, Gródek stał się skupiskiem kilku ośrodków wczasowych należących wówczas do różnych zakładów pracy (w większości dziś już nie istniejących) i organizacji państwowych (Ryc. 3).

Jeszcze na przełomie lat 80. i 90. XX wieku swoje ośrodki wczasowe na tym terenie miały: „Zakłady Mięsne z Nakła, Cukrowania ‘Nakło’, ZHP Nakło, ZNTK Paterek k/Nakła, Przedsiębiorstwo

Budownictwa Rolniczego z Wyrzyska, POM Wyrzysk, Urząd Miasta i Gminy z Wyrzyska, Zespół Opieki Zdrowotnej

Ryc. 3. Przestrzeń turystyczna Gródka Krajeńskiego wg stanu bazy wypoczynkowej z przełomu lat 80. i początku lat 90. XX wieku (opracowanie własne na podstawie *Rejestru gruntów...*, 1962, *Skorowidzu działek...*, 1962, dokumentów nieruchomości oraz *Wyrysu mapy ewidencyjnej w skali 1:2 000 obrębu ewidencyjnego Dźwierzno Małe*, 2010)

z Wyrzyska, WSBW z Kosztowa, Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej z Piły, Bydgoskie Zakłady Przemysłu Owocowo-Warzywnego z Fordonu (w Bydgoszczy), Zakłady Piwowarskie z Bydgoszczy, Zakłady Stolarki Budowlanej 'Stolbud' z Bydgoszczy, PKS Bydgoszcz, Klub Sportowy 'Energetyk' z Poznania oraz Gminna Spółdzielnia 'Samopomoc Chłopska' z Łobżenicy" (Mietz, Pakulski 1993, s. 334). Jak relacjonują A. Mietz i J. Pakulski (1993), w tamtym czasie w sezonie letnim wszystkie obiekty obsługiwała jedna jadalnio-restauracja, istniały także inne elementy infrastruktury turystycznej i paraturystycznej⁵ o charakterze sezonowym, tj.: kiosk „Ruchu”, punkt policyjny, medyczny i meldunkowy, znajdowały się także (funkcjonujące do dziś) parking i niezorganizowane pole namiotowe. Do tego w okresie wakacyjno-urlopowym pięć razy dziennie kursował z miasta Łobżenica do samego Gródka autobus PKS, zaś w pozostałe miesiące autobus dojeżdżał tylko do oddalonego o 3 km Dźwierzna Małego.

⁵ Zgodnie z literaturą przedmiotu, np. A. Kowalczyk i M. Derek (2010, s. 17), pod pojęciem bazy (infrastruktury) paraturystycznej należy rozumieć obiekty stanowiące wyposażenie regionu, szlaku i miejscowości mogące obsługiwać różne działy gospodarki narodowej, w tym również służyć obsłudze ruchu turystycznego. Do obiektów tego typu zaliczyć można m.in.: sieć handlową, obiekty sportowo-rekreacyjne (np. stadiony sportowe), obiekty zdrowia (np. przychodnie i szpitale), infrastrukturę komunikacyjną (np. parkingi, dworce kolejowe i autobusowe), itp., które na co dzień służą mieszkańcom danego obszaru/regionu, a w sezonie turystycznym dodatkowo umożliwiają zaspokajanie potrzeb turystycznych osób przyjezdnych i obsługę ruchu turystycznego.

Analizując powyższe fakty można stwierdzić, że Gródek Krajeński na przestrzeni lat 1960-1980 (a nawet do roku 1989) – analogicznie jak miejscowość Kujan (dzisiejszy powiat złotowski) czy Więcbork, Sępólno Krajeńskie i Kamień Krajeński (powiat sępoleński), wpisywał się w koncepcję rozwoju turystyki socjalnej PRL-u, bazującej na modelu wczasów rodzinnych realizowanych w dużym skupieniu przestrzennym (Kozłowska-Adamczak 2009-2010). W przeciwieństwie jednak do wspomnianych przykładów, Gródek stał się swoistą, bo samowystarczającą enklawą turystyczną. Specyficzne położenie miejscowości z dala od dużych osiedli ludzkich (w tym także miast regionu), w głębi lasu nad brzegiem jeziora Stryjewa (Stryjewskim), sprzyjało dodatkowo utrzymaniu dużej homogeniczności tego miejsca, trwającej nieprzerwanie aż do początku lat 90. XX wieku. Potwierdzeniem takiego stanu rzeczy są relacje współczesnych właścicieli i/lub gospodarzy bazy noclegowej (domków letniskowych oraz obiektów zbiorowego zakwaterowania), jak i samych osób przyjeżdżających do Gródka nawet od ponad 30 lat, którzy mówią zgodnie, że w okresie realnego socjalizmu miejscowość turystyczna znana była tylko nielicznym osobom. Chodzi oczywiście o przyjeżdżających w tamtym czasie na wypoczynek pracowników ówczesnych państwowych zakładów pracy i władz powiatowych oraz dzieci i młodzież obozową/kolonijną głównie z Wyrzyska, Łobżenicy, Nakła n/Notecią, Piły (zasięg regionalny) oraz Bydgoszczy i Poznania (zasięg ponadregionalny). Sytuacja ta uległa zmianie wraz z rozpoczęciem na przełomie lat 1989-1990, transformacji ustrojowej i gospodarczej Polski.

Wskutek rozpoczęcia procesu prywatyzacji i zmian własnościowych, na początku lat 90. XX wieku część zakładów pracy i przedsiębiorstw państwowych zaczęło upadać lub przekształcać się w firmy prywatne. To spowodowało, że istniejące jeszcze przedsiębiorstwa zaczęły zwracać się do ówczesnych władz gminy Łobżenica z prośbą o uregulowanie stanu prawnego nieruchomości (domków letniskowych, budynków campingowych, wczasowych i socjalno-biurowych), które w okresie rozwoju turystyki socjalnej wybudowane zostały nakładem finansowym zakładów. W większości przypadków decyzjami ówczesnego Zarządu Miasta i Gminy Łobżenica z lat 90. XX wieku przekazywano zakładom w użytkowanie wieczyste grunty i stwierdzano nabycie przez nich na własność budynków i nieruchomości, tj. w 1994 roku m.in.: Zakładowi Stolarzki Budowlanej „Stolbud” w Bydgoszczy, Cukrowni „Nakło” w Nakle n/Notecią, Zakładom Mięsnym w Nakle n/Notecią, Państwowemu Ośrodkowi Maszynowemu w Wyrzysku czy Bydgoskim Zakładom Przemysłu Owocowo-Warzywnego w Fordonie, a w 1997 roku – PKS Bydgoszcz i Przedsiębiorstwu Budownictwa Rolniczego w Wyrzysku. W niedługim czasie, w wyniku parcelacji gruntów, doszło do dużego rozdrobnienia działek ośrodka wypoczynkowego „Gródek Krajeński”. W latach 1998-1999 rozpoczęły się także pierwsze wyprzedaże majątku po byłych państwowych ośrodkach wczasowych osobom prywatnym – głównie byłym pracownikom zakładów i przedsiębiorstw postawionych w stan upadłości lub likwidacji. Największy ruch w sprzedaży gruntów na tym terenie odnotowano w latach 2000-2001.

Pod koniec lat 90. XX wieku samowystarczalna enklawa turystyczna z epoki socjalizmu zaczęła nagle podupadać turystycznie. Nowe warunki gospodarcze Polski doprowadziły do sytuacji, w której obowiązek dbania o dotychczasowe mienie Gródka Krajeńskiego został przeniesiony na nowych właścicieli nieruchomości, w tym także władze gminy Łobżenica. Dodatkowo, w krótkim czasie do bardzo dużych zaniedbań inwestycyjnych w badanej miejscowości doprowadziły:

- likwidacja jedyne go sezonowego połączenia komunikacji zbiorowej na trasie z Łobżenicy do samego Gródka oraz rezygnacja z funkcjonowania nad jeziorem sezonowych punktów: medycznego i policyjnego,
- brak zdecydowanych działań gminy mających poprawić i unowocześnić plażę (w tym stare drewniane pomosty) czy zlokalizować profesjonalną wypożyczalnię sprzętu turystyczno-sportowego.

Przeprowadzona inwentaryzacja terenu nadwodnego Gródka Krajeńskiego wskazuje, że aktualnie rozwój turystyki wypoczynkowej na tym obszarze bazuje głównie na kolonii prywatnych domków letniskowych i campingowych, stanowiących pozostałość po zdekapitalizowanej (na skutek przemian własnościowych) infrastrukturze turystycznej dawnych zakładów pracy z okresu 1960-1989 (Fot. 1, zob. Ryc. 3), tworzącej niegdyś samowystarczającą enklawę turystyczną ośrodka wypoczynkowego „Gródek Krajeński”. Resztę uzupełniają pojedyncze obiekty zbiorowego zakwaterowania funkcjonujące tylko w szczycie sezonu (tj. okresie wakacyjno-urlopowym). Chodzi mianowicie o:

- trzy małe i nieco zaniedbane ośrodki wypoczynkowe (w tym m.in. jeden należący do P.P.H. „Zelan” w Nakle n/Notecią, który w 1996 roku nabył nieruchomość od Okręgowego Przedsiębiorstwa Przemysłu Mięsnego w Bydgoszczy – Zakłady Mięsne n/Notecią),
- stanicę żeglarską Klubu Sportowego „Energetyk” z Poznania zlokalizowaną na działce nr 146/83, która na mocy aktu kupna-sprzedaży z dnia 27.XI.2003 roku została zakupiona na własność klubu od władz Gminy i Miasta Łobzenica,
- aktualną jeszcze bazę Komendy Hufca ZHP w Nakle n/Notecią.

Współczesny Gródek Krajeński posiada długą tradycję wypoczynku pobytowego nad wodą oraz atrakcyjne walory przyrodnicze, a do tego nie stanowi już zamkniętej i homogenicznej enklawy turystycznej, mimo to niestety w pierwszej dekadzie XXI wieku nie cieszy się zbyt dużym zainteresowaniem turystów przybywających spoza regionu Krajny. Sytuację tą próbuje zmieniać powstałe w 2012 roku Stowarzyszenie „Nasz Gródek”, które zrzesza miłośników tej miejscowości i ma na celu podejmowanie wszelkich działań prowadzących do przywrócenia turystycznego znaczenia miejscowości z okresu jej pełnej świetności, przypadającej na rozwój turystyki socjalnej. Niestety, jak dowodzą wyniki badań ankietowych przeprowadzonych w latach 2009-2010 na terenie miejscowości, w ponad 80%

przypadków respondenci odwiedzający Gródek są mieszkańcami województwa kujawsko-pomorskiego (47,7% turystów) i wielkopolskiego (35,8%), w tym także miejscowości położonych w granicach historycznej Krajny (Ryc. 4). Oznacza to, że w aktualnej strukturze ruchu turystycznego badanej miejscowości, podobnie jak w latach 1960-1989, dominują przyjazdy o charakterze inter-, jak i intraregionalnym. Zdecydowanie rzadziej zaś mamy do czynienia z napływem nowych przyjezdnych pochodzących z innych regionów kraju. Fakt ten może świadczyć przede wszystkim o istnieniu, względem analizowanej miejscowości, relatywnie silnej konkurencji innych miejsc recepcji wypoczynkowego ruchu turystycznego na Krajnie. Wśród nich należy wskazać przede wszystkim na gminę miejsko-wiejską Więcbork (powiat sępoleński) legitymującą się porównywalnymi do Gródka uwarunkowaniami przyrodniczymi (np. dostępem do dużych akwenów wodnych), jednakże w odróżnieniu do niego oferującą turystom z całej Polski znacznie lepsze możliwości infrastrukturalne, pozwalające zabezpieczyć obsługę ruchu turystycznego także o zasięgu krajowym i ponadkrajowym.

A)

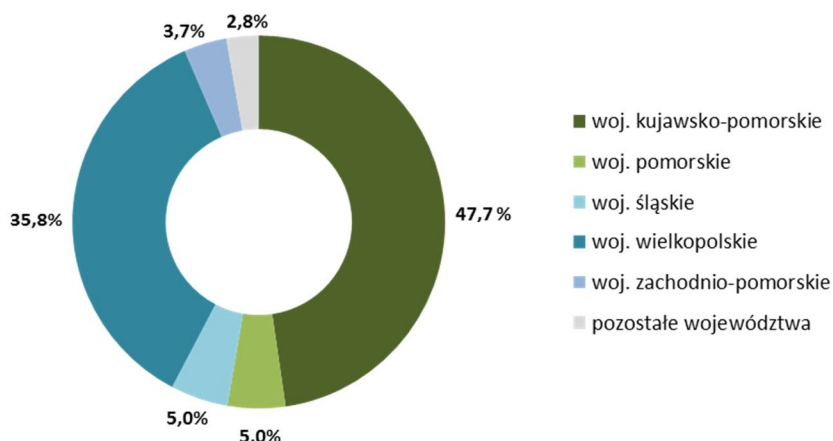

B)

C)

Fot. 1. Przykłady współczesnego zagospodarowania turystycznego Gródka Krajeńskiego o genezie z okresu rozwoju turystyki socjalnej: A) domek campingowy typu „Brda” (Fot. M. Bielinski), B) domek letniskowy z lat 80. XX wieku wybudowany przez Okręgowe Przedsiębiorstwo Przemysłu Mięsnego w Bydgoszczy – Zakłady Mięsne n/Notecią – dziś teren małego O.W. należącego do P.P.H. „Zelan” w Nakle n/Notecią (źródło: <http://www.grodekkrajenski.pl/> - 11.04.2014 r.), C) fragment współczesnej plaży (źródło: <http://www.grodekkrajenski.pl/> - 11.04.2014 r.)

Ryc. 4. Struktura (w %) pochodzenia osób odwiedzających Gródek Krajeński wg podziału na województwa (opracowanie własne na podstawie badań ankietowych przeprowadzonych wśród turystów odwiedzających Gródek Krajeński w latach 2009-2010)

Podsumowanie

Analiza dostępnych materiałów archiwalnych i dokumentów (m.in. zapisów ksiąg wieczystych czy wyrysów map ewidencyjnych gruntów), relacje świadków wydarzeń, jak i wyniki badań ankietowych (Kozłowska-Adamczak, 2009-2010) pozwalają wysnuć wniosek, że Gródek Krajeński jest przykładem nadwodnego obszaru recepcji turystycznej Krajny, którego losy związane są ściśle z ważnymi okresami rozwoju społeczno-gospodarczego Polski. Pierwszy z nich dotyczy doby rozwoju turystyki socjalnej, której prosperity w regionie przypada na lata 1960-1980. Jest to okres, w którym propagowano tzw. wypoczynek socjalny oparty na modelu wczasów rodzinnych⁶, co wynikało z przyjętej przez państwo

polityki społecznej kraju oraz dominującej w okresie PRL-u struktury organizatorów wypoczynku bazującej na związkach zawodowych i państwowych zakładach pracy. Ten fakt sprzyjał powstawaniu na Krajnie miejsc o charakterze wypoczynkowo-pobytowym wykorzystującym czynnik atrakcyjności przyrodniczej regionu i/lub relatywnie dużego oddalenia od siedzib ludzkich. To z kolei umożliwiło, w pierwszej kolejności, zagospodarowywanie miejsc nadwodnych zlokalizowanych nad największymi akwenami wodnymi regionu. Gródek Krajeński (zlokalizowany nad jeziorem Stryjowo zwanym też Stryjowskim), jako jedyny w regionie przybrał w ówczesnym czasie formę homogenicznej i samowystarczalnej enklawy turystycznej zbudowanej na tzw. surowym korzeniu. Transformacja ustrojowa Polski z początku lat 90. XX wieku i związany z nią proces restrukturyzacji państwowej bazy wczasowej (zbudowanej w latach 1960-1989), doprowadziły ostatecznie do przekształceń własnościowych gruntów i dekapitalizacji dotychczasowej

⁶ W ówczesnym czasie wpisywało się to w „pragnienia wypoczynku w ciszy i spokoju wielu ludzi, który szczególnie w dobie turystyki socjalnej pragnęli odpoczywać w warunkach odizolowania od skupisk ludzkich, przy zachowaniu możliwie bezpośredniego kontaktu z naturą” (Zambrzuski, 1980, s. 148-149).

państwowej bazy wypoczynkowej w analizowanym Gródku Krajeńskim, a także w innych miejscowościach Krajny (Kozłowska-Adamczak, 2009-2010). To zaś spowodowało, że obszary nadwodne regionu znalazły się w nowej i trudnej sytuacji ekonomicznej, charakteryzującej okres rozwoju turystyki współczesnej, której początki w Polsce datuje się na lata 1989-1990. W ten sposób rozpoczął się niejednokrotnie negatywny czas istotnych przekształceń przestrzennych dzisiejszych obszarów nadwodnych Krajny. Obecnie Gródek Krajeński, bazując na długiej tradycji wypoczynku nad wodą oraz bogatym potencjale turystycznym, próbuje odnaleźć się w nowych realiach turystyki współczesnej.

Literatura

- Choiński A., 2006. Katalog jezior Polski. Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Adama Mickiewicza w Poznaniu, Poznań.
<http://www.grodekkrajeński.pl/-11.04.2014r>.
- Jagusiewicz A., 2002. Segmentacja turystycznej bazy noclegowej Polski w świetle międzynarodowej terminologii. Instytut Turystyki, Warszawa.
- Kowalczyk A., Derek M, 2010. Zagospodarowanie turystyczne. Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa.
- Kozłowska-Adamczak M., 2009-2010. Niepublikowane materiały z badań terenowych przeprowadzonych do rozprawy doktorskiej pt. „Przestrzeń turystyczna Krajny”.
- Mietz A., Pakulski J., 1993. Łobżenica – portret miasta i okolicy. Urząd Miasta i Gminy w Łobżeniczy, Wydawnictwo Adam Marszałek, Łobżenica – Toruń.
- Rejestr gruntów dla gromady Dźwierzszno Małe, tom I i II, 30.VII.1969 r.*
- Rogalewska B., 1978. Tendencje lokalizacyjne zakładowych ośrodków wczasowych w Polsce do 1971 roku. Prace Geograficzne 129, IGI PAN, Wydawnictwo PAN, Wrocław – Warszawa – Kraków – Gdańsk.
- Skorowidz działek (parcel) od 1962 r. (woj. bydgoskie, grunt Wyrzysk, gromada Dźwierzszno Małe, wieś Dźwierzszno Małe), 31.VII.1962 r.*
- Szkup R., 2003. Kształtowanie podmiejskiej przestrzeni wypoczynkowej. Przykład zachodniego sektora strefy podmiejskiej Łodzi. Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź.
- Wyrzys z mapy ewidencyjnej w skali 1:2 000, stan na 2010 r., arkusz nr 1 (woj. wielkopolskie, powiat pilski, jednostka ewidencyjna gmina Łobżenica, obręb ewidencyjny Dźwierzszno Małe) z zasobu Powiatowego Ośrodka Dokumentacji Geodezyjnej i Kartograficznej w Pile – oddział terenowy w Wyrzysku.*
- Ustawa z dnia 13.VII.1990 r. o prywatyzacji przedsiębiorstw państwowych – Dz.U. z 1990 r., nr 51, poz. 298.*
- Zambruski M., 1980. Budownictwo państwowych obiektów wypoczynkowych. Koncepcje rozwiązań organizacyjnych i programowo-przestrzennych. [W:] Ostrowski S. (red.), Rozwój zagospodarowania turystycznego w Polsce w świetle badań. Stan i perspektywy. Instytut Turystyki, Warszawa.